

יב. וכל מה שאמרנו שמותר, הוא בתנאי שלא יהנה המלוה מן הלואה אלא מדעתו ורשותו, אבל אסור למלוה להנות מהלואה שלא מדעתו¹⁰⁴ מפילו הנאה קלה מח, גם אם היה רגיל בה מט לפני ההלוואה¹⁰⁵.

יג. ואם היה דבר שמשמש המלוה בשל הלואה דברים שבפרהסיה אסור נא, ואפילו מדעת הלואה¹⁰⁶. כמו לדור בביתו בחנם¹⁰⁷ אפילו אין הבית עומד להשכרה והמלוה יש לו בית אחר שיכול לגור בו בחנם¹⁰⁸, וכן אסור להשתמש בפועליו או בפקידיו¹⁰⁹, כיון שזה דבר שבפומבי ורבים יודעים מזה, נראה כרבית, שמרשה לו בשביל ההלוואה שנתן לו. ואסור גם אם היה המלוה רגיל לעשות למלוה קודם ההלוואה, כיון שהוא דבר שבפרהסיה¹¹⁰. ויש מי שאומר דאם היה רגיל ממש מותר¹¹¹. אם היה גר אצל הלואה לפני ההלוואה בחנם מדעתו מותר גם לאחר ההלוואה אף שהוא דבר שבפרהסיה¹¹².

יד. היה הלואה גבאי בבית הכנסת, יכול לכבד את המלוה אם הוא מתפלל בבית הכנסת הזה בכל מצוות ועניני בית הכנסת, שהם מזכויות המתפללים¹¹³,

ההלואה, אסורים אחר ההלוואה מפני שהוא דבר של פרהסיה ונראה לכל ואין הכל יודעים שהיו אוהבים כן מקודם ונראה להם כרבית. נה בתוס' וש"ע אמרו שאסור להשתמש בעבדיו. והוא הדין בפקידיו או פועליו שהרי זה משתמש בלואה, כיון שברשות הלואה הם עובדים וכאלו עושין מדעתו אבל אם הם עושים שלא בשעות העבודה מותר, שמדעת עצמם ובזמנם הם עושים.

נו כ"מ בב"י (וכן הבין בגידות בדעתו), וכ"מ ברא"ש ובטור ובב"ח ריש סי' קסו, וכן במל"מ וש"ע הרב.

נז גידות דלא אמרו דאסור רק אם לא היה רגיל ממש אלא שאם היה מבקש היה נותן לו, אבל אם היה רגיל בכך ממש מותר, ועי' אג"מ חיו"ד ח"ג הערה נא שמתוס' גיטין כ ב מוכח דכל דבר שיש רגילות לעשותו בין רבים מותר אף דהוי פרהסיה ואף שלא היה רגיל בכך בפועל מקודם. ובאחרונים משמע דנקטו להלכה כרעה הראשונה וכב"י.

נח ים של שלמה ב"ק (שם פ"ט ט), ש"ע הרב סי"א, ובחכמת אדם כתב דבחצר שאינה עומדת להשכרה ונכנס אפילו לאחר שהלואה יכול להמשיך לשבת שם.

נט כיון שזה הנוהג עם כל המתפללים שם, אין זה שייך להלוואה, וזה בכלל מה שכ' הש"ך

מז ש"ע שם וכתירוף השני בתוס' והרא"ש שם.

מה אפילו באופן שידע שאינו מקפיד ואין חושש מאיסור של משתמש בלא רשותו, עי' חו"מ שנט ה.

מט שכיון שנהנה ממנו בלא רשותו נראה שסומך עליו שבשביל מעותיו לא יקפיד עליו (ש"ך סק"ח).

נ בש"ע הרב סי' יב כתב שאם היו ידידים ורגילים ליהנות זה מזה שלא מדעתם יש להתיר, כיון שהיו רגילים לעשות כן קודם לכן. ולפי"ז שכנים הרגילים להשתמש זה אצל זה ללא נטילת רשות אפילו שלא הודיעו וקבלו רשות מותרים.

נא ש"ע שם ע"פ תי' הא' של התוס' והרא"ש ופסקו להלכה כשני התירוצים לחומרא (הגר"א ס"ק יג, ועי' משל"מ).

נב ואפילו היה רגיל לפני ההלוואה כיון שזה פרהסיה ורבים יודעים מזה נראה כרבית. וכן כל דבר שהוא מפורסם כמו מכונית משא ששם הלואה עליה (שערים המצוינים בהלכה שעל קיצו"ע) וכדומה.

נג. גמ' סד ב, ש"ע קס ז וקסו א ועי' ש"ך שם. נד גמ' שם. אף שזה לא נהנה וזה לא חסר, וכתב בש"ע הרב שאפילו הם אוהבים זה לזה מעולם והיה משאילו בית אם צריך לו לפני

אבל אין לקנות בשבילו עליה או גלילה שמכבדו בדבר שבפרהסיה^ס. ואין לכבדו במילה ובסנדרקאות^{סא}, ואם היה כהן לא יכבדו בפדיון הבן^{סב}, שמכבדו בציבור בפרהסיה. רק אם ידוע לכל שאין זה בשביל ההלואה^{סג}, כגון שהיה רגיל לכבדו בבית הכנסת קודם לכן, מותר^{סד}.

טו. כל מה שכתבנו למעלה שאסור לעשות כן, דוקא כשכסף ההלואה עדיין אצל הלוח, אבל לאחר שפרע את ההלואה מותר^{סה}.

טז. אם השתמש או נהנה המלוה מהלוה במקרים שאמרנו שאסור, כגון שהשתמש שלא מדעת הלוח, או שנהנה בדבר שבפרהסיה וכדומה, נחלקו הפוסקים, יש אומרים^{סז} שאין צריך להחזיר אפילו לצאת ידי שמים, ויש אומרים^{סח} שאף שאין בזה חסרון כסף, ומן הדין במקרה כזה פטור מלשלם בעד טובתו, עכשיו שהלווהו אם בא לצאת ידי שמים צריך להחזיר. וכל זה בדבר ששייך בו שכר אבל טובת דברים אין צריך להחזיר כלל.

יז. כל האופנים שאמרנו שמותר הלוח לעשות או להנות למלוה דוקא כשלא התנה עמו המלוה בעת ההלואה, אבל אם התנה בשעת ההלואה אפילו שהיה עושה למלוה גם בלי ההלואה אסור^{סח}. ולכן אין להתנות בשעת ההלואה שהלוח מתחייב לעשות שרות או טובה עבורו, אפילו אין בזה חסרון ממון. ולכן אפילו במקרים שמותר לעשות טובה עם המלוה כגון שהיה רגיל עמו וכדומה אסור להתנות בשעת ההלואה שצריך לעשות לו, אפילו בשכר, כגון לתת לו דירה בחצרו אפילו בשכר, או שילמדו

סה שרע קסו א, וראה גם קס סעיף ז' וי'. והמקור ברמב"ם פ"ה שלא ילמד הלוח את המלוה בזמן שמעותיו בידו. וקל מרבית מאוחרת, כיון שאין בהנאה משום חסרון כיס. ועי' מרבה תורה קס סק"ד, שו"ת מהריט"ץ סי' רסו ועי' למעלה הערה יד מברכי יוסף. בשארית חיים סז כתב דסמוך מיד אחר הפרעון יש להחמיר בזה.

סו דעה א' בשו"ע קסו א לדעת הרמב"ן בדעת הרי"ף שם, וקל מאבק רבית כיון שאין חסרון ממון.

סז דעה ב' בשו"ע שם שהיא דעת הרמב"ם, וכ"מ בדעת הגר"א סק"ג ושו"ע הרב סי' יג. אבל עי' הגר"א קס כה וסי' קסא סק"ז.

סח כנה"ג הגה"ט קסו א ועי' להלן. וכל התנאה האסורה בשעת הלואה, אסורה גם בשעת דחיית זמן הפרעון, עיין שו"ע ורמ"א קסו סעיף ב.

קסו א שמותר בדברים שבפרהסיה אם ידוע לכל שאינו עושה זאת בשביל שהלוחו.

ס מהרש"ל בים של שלמה ב"ק פ"ט ט והובא בש"ך שם שאינו רשאי לכבדו במצוה או לקנות לו גלילה. ופשוט שזה כשאין המלוה מתפלל קבוע בבית הכנסת, או שהלוח אינו הגבאי רק שהוא משתדל עבורו, ולמעלה סתמנו כלשון החכמת אדם כלל קלא ס"ז.

סא מרבה תורה קס כ, ועי' שו"ת טוטו"ד תליתאי מהדו' ב ודרכי תשובה.

סב שו"ת כ"ס יו"ד סי' קמו. וברא"ש סד ב כתב כשהמלוה כהן אסור להלוות בשעת ההלואה על מנת שיתן לו הלוח מתנות כהונה, ורמז עליו הרמ"א סעי' כג. ובבהגר"א סקנ"ד כתב שכ"מ בתוספתא וירושלמי.

סג ש"ך קסו ס"ק א, ועי' לעיל הערה גט.

סד שו"ע הרב יא.